

Bobygdens framtid ekonomisk förening
ordf@bobygda.se

2022-06-16
1 (23)
Dnr. 2022:2867

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Bobygda skola i Hudiksvalls kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Bobygda skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Bobygda skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet bredda underlaget för sin uppföljning och låta slutsatserna av en analys utmynna i prioriterade utvecklingsområden med tydliga mål som syftar till att utveckla undervisningen. Rektorn behöver även organisera det kollegiala lärandet utifrån ovan nämnda mål.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna ger eleverna en stimulerande undervisning som också anpassas utifrån elevernas behov och förutsättningar.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att det finns ett samlat arbete med att skapa studiero som eleverna deltar i, med syftet att skapa samsyn hos elever och personal kring vad en god lärmiljö är och vilka regler och förhållningssätt som ska gälla för att uppnå det.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge lärare ytterligare förutsättningar för att kvalitetssäkra sina betyg och omdömen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 7 april 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr. 2022:2867) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernans ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömning

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn grundar sin nulägesbild på en smal uppföljning, där kunskapsresultat endast mäts i form av godkänt eller inte och ingen uppföljning eller analys görs av undervisningen eller skillnader mellan flickors och pojkars resultat, och inte heller av värdegrundsarbetet i ett bredare perspektiv än trygghet. Skolans resurser har prioriterats på ett sätt som gynnar elevernas förutsättningar för lärande, men sambanden mellan utvärdering av skolans verksamhet, analys av resultaten och rektors prioriterade insatser är bristfälliga. Rektorn bedriver inte ett medvetet och strategiskt jämställdhetsarbete för att säkra likvärdiga förutsättningar för alla elever oavsett könsidentitet. Rektorn leder och organiserar det dagliga arbetet men ger inte förutsättningar för ett strukturerat kollegialt samarbete som sätter undervisningens utveckling i fokus.

Motivering

Rektorns analysarbete grundar sig på en smal uppföljning

Granskningen visar att rektorn grundar sin nulägesbild på en smal uppföljning som inte ger en tillräcklig nulägesbild av verksamheten. Av granskningen framkommer att rektorn i sitt kvalitetsarbete följer upp kunskapsresultat från årskurs 3 och 6 och nationella prov samt resultaten av skolans egen trygghetsenkät och utvärderingsenkät. Resultat från kartläggningar och omdömen i övriga årskurser framgår inte av det systematiska kvalitetsarbetet, men diskuteras enligt rektorn i resultatdialoger och på klasskonferenser tillsammans med pedagogisk personal och specialpedagog.

Kunskapsresultat redovisas endast utifrån hur många elever som nått godkänt, och analysen av resultaten tar inte upp skillnader mellan flickors och pojkars resultat eller jämför resultat i olika betygssteg, ämnen eller årskurser. Resultat saknas för de senaste åren vilket hade kunnat påvisa mönster, liksom resultat från de två senaste årens nationella prov då skolan valt att inte genomföra dem under pandemin. Rektorns underlag innehåller inte heller någon närmare utvärdering av innehållet i undervisningen. Endast tre frågor av femton i utvärderingsenkäten handlar om undervisning, och den låga svarsfrekvensen gör det svårt att dra några tydliga slutsatser. Frågor om värdegrund, jämställdhet, särskilt stöd, motivation och stimulans saknas helt i utvärderingsenkäten. Skolinspektionens enkät¹ som lyfter dessa frågor används inte heller som underlag för rektorns analys eller för vidare diskussioner inom personalen.

Av granskningen framkommer att skolans resurser har prioriterats på ett sätt som gynnar elevernas förutsättningar för lärande, men att sambanden mellan utvärdering av skolans verksamhet, analys av resultaten och prioriterade insatser inte är tydliga. Rektorn har under året genomfört åtgärder för att skapa mindre undervisningsgrupper och öka personaltätheten för att tillgodose behovet av fler vuxna i klassrummet i de lägre årskurserna. Detta har dock skett som en reaktion på undervisningssituationen och inte som en planerad utvecklingsinsats. De prioriterade utvecklingsområdena kan i sin tur inte knytas till resultatet av rektorns analys av verksamheten, eller till tidigare års utvecklingsinsatser. Det är inte tydligt i kvalitetsarbetet hur utvecklingsområdena syftar till att höja undervisningens kvalitet, och utvecklingsområdena kopplas heller inte till mål som går att mäta eller följa upp. Det framgår till exempel inte hur satsningen på tydliggörande pedagogik eller ökad digitalisering har påverkat undervisningens innehåll eller utförande, och eleverna har heller inte varit med och utvärderat om dessa utvecklingsområden har förändrat och/eller förbättrat deras undervisningssituation.

Ett strategiskt jämställdhetsarbete saknas men medvetenhet i frågan finns

Granskningen visar att rektorn inte leder och styr ett medvetet och strategiskt jämställdhetsarbete. Vid intervjuer framkommer att rektorn och lärare anser att

¹ Skolinspektionen 2021. Skolenkäten våren 2021, enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats.

jämställdhetsfrågor inte behöver arbetas aktivt med på skolan då det inte finns några skillnader mellan flickors och pojkars resultat. Frågan benämns som en "icke-fråga", och både rektorn och lärare uttrycker att eleverna behandlas som individer och inte utifrån kön. Rektorn beskriver skolan som en miljö där många elever inte är könstypiska och säger att de arbetar med att stärka varje individ. Rektorn säger att de har en hög medvetenhet om normer, kön och jämställdhet i personalgruppen och att lärare väljer filmer, litteratur och material för att få igång diskussioner om detta. Eleverna i årskurs 5-6 bekräftar att jämställdhetsfrågor ofta diskuteras på lektionstid och är något som intresserar dem. Eleverna i övriga årskurser känner inte igen att jämställdhetsfrågor är något som lyfts i undervisningen på samma sätt. Trots god måluppfyllelse i årskurs 6 kan man i slutomdömen från vårterminen 2021 se att 50 procent av pojkarna i årskurs 3 inte nådde godkänt i svenska, medan 100 procent av flickorna gjorde det. Vidare nådde 67 procent av pojkarna godkänt i matematik i årskurs 3, medan 100 procent av flickorna gjorde det.² Det framgår inte att rektorn har analyserat denna diskrepans utifrån kön. Rektorn och lärare menar att statistiken blir missvisande i små elevgrupper, men konstaterar samtidigt att fler pojkar är föremål för extra anpassningar och särskilt stöd. Specialpedagogen uttrycker att hen arbetar med att hitta motivationen hos vissa elever för att de ska ta emot insatser, till exempel genom att prata om framtiden och vad skolan kan leda till, och säger att hen har haft fler sådana samtal med pojkar jämfört med flickor.

Rektorns ledning och organisering av det pedagogiska arbetet är begränsat

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det dagliga arbetet men ger inte förutsättningar för ett strukturerat kollegialt samarbete som sätter undervisningens utveckling i fokus. Av granskningen framkommer att mötesstrukturen på skolan är tydlig för alla och att rektorn har personalens förtroende som organisatör och effektiv ledare. I intervju med rektorn och lärare framgår att fokus i personalens veckomöten ligger på att diskutera incidenter mellan elever och att planera för det praktiska arbetet under veckan. Vidare diskuteras elevernas kunskapsresultat i resultatdialoger ett par gånger varje år. Lärarna har dock ingen enad bild om vad rektorn har för långsiktiga mål eller vilka direktiv hon gett för undervisningens utveckling. Även om lärare betonar att de ofta pratar med varandra om sina elever och lektioner så saknas

² Skolinspektionens informationsinhämtning från Bobbyda skola inför regelbunden kvalitetsgranskning, s. 17.

ett strukturerat kollegialt samarbete med fokus på elevers lärande utifrån ett bestämt syfte. Utbyten av erfarenheter sker spontant, men auskultationer i syfte att lära av varandra förekommer inte.

Av granskningen framkommer vidare att gemensamma arbets- och förhållningssätt inte är etablerade bland all personal. I intervjuer lyfter både personal och rektor behovet av att få rutiner och strukturer på plats, främst vad gäller ordningsfrågor och lektionsstruktur. Lärare arbetar på olika sätt i klassrummen med att hantera ordningsstörningar och individanpassa undervisningen. Systematiska pedagogiska diskussioner är förlagda till kvällstid fyra gånger per år för att möjliggöra för samtlig personal att delta utan att ställa in undervisning, vilket drar ned hastigheten i utvecklingsarbetet. På skolan finns inga obehöriga eller nyutexaminerade lärare, men två lärare har nyanställts under detta läsår. Det framkommer i intervju med rektorn att dessa introducerats i skolans organisation och arbete, och stöttas i arbetet genom samarbete med sina kollegor.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet bredda underlaget för sin uppföljning och låta slutsatserna av analysen utmynna i prioriterade utvecklingsområden med tydliga mål som syftar till att utveckla undervisningen. Rektorn behöver även organisera det kollegiala lärandet utifrån ovan nämnda mål.

Granskningen visar att rektorns uppföljning och analys bygger på ett smalt underlag, och att fokus behöver läggas på att följa upp, utvärdera och analysera fler faktorer som är viktiga för skolans verksamhet. Det pågående samtalet lärare emellan om elever och undervisning sker mestadels på en informell nivå, och det saknas en gemensam och tydlig bild av hur rektorn vill utveckla undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn inhämtar ett bredare underlag för sin analys av verksamheten och jämför kunskapsresultaten för att upptäcka eventuella avvikelser mellan ämnen, årskurser och flickors och pojkars resultat. För att synliggöra frågor om likvärdighet och lärares förväntningar på eleverna behöver rektorns underlag även inkludera olika nivåer på betyg och omdömen samt resultat över tid. Skolinspektionen rekommenderar vidare att rektorns underlag inkluderar elevernas upplevelse av skolans värdegrundsarbete, jämställdhetsfrågor och undervisningens kvalitet. Dessa områden kräver en mer medveten belysning innan skolan kan bedöma

om det finns avvikelser som kräver en strategisk insats. Det är också viktigt för skolans fortsatta utveckling att insatser som genomförs har sin grund i tydligt identifierbara behov och att de syftar till att utveckla undervisningen samt kopplas till mål som går att följa upp och utvärdera. Skolförbättrande åtgärder som rektorn tidigare fattat beslut om behöver följas upp för att se om de fått önskad effekt.

Skolinspektionen rekommenderar vidare att rektorn organisera det kollegiala lärandet på en mer formell nivå så att fokus i samtalen ligger på elevers lärande utifrån ett bestämt syfte. Rektorn har ett ansvar för att sätta upp och kommunicera mål och förväntningar med fokus på elevers lärande så att det är detta uppdrag som hamnar i fokus i lärarnas samarbete. Det är viktigt att syftet är specifikt och inte generellt, och att målet för samarbetet är att utveckla nya och alternativa upplägg och undervisningsmetoder. Regelbundna auskultationer för lärarna på varandras lektioner kan vara en utgångspunkt för utvecklingsarbetet, liksom kompetensutveckling som följs upp för att se hur den har gett effekt på undervisningen.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att undervisningen till övervägande del är varierad och strukturerad, och innehåller ett aktivt lärarstöd. Lärarna anpassar dock inte undervisningen tillräckligt efter elever som behöver extra stöd för att kunna arbeta självständigt eller efter elever som snabbt blivit färdiga och behöver mer utmanande uppgifter. Undervisningen läggs på en nivå som sällan uppmanar till fördjupad reflektion eller ger eleverna möjlighet att utveckla strategier för sitt lärande. Lärarna signalerar därmed låga förväntningar på sina elever, men berömmar deras insatser under lektionstid. På en översiktlig nivå får eleverna vara med och planera och utvärdera undervisningen.

Motivering

Undervisningen innehåller ett aktivt lärarstöd och är överlag varierad och strukturerad

Granskningen visar att undervisningen är varierad, mestadels strukturerad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Av granskningen framgår att lärarna planerar sin undervisning så att eleverna får arbeta enskilt, i par och i grupp, och visa sina kunskaper i varierade redovisningsformer. Eleverna bekräftar i intervju att variationen är god. Vid lektionsobservationer noteras att lärare använder sig av genomgångar, film, enskilt arbete i lärobok och sång och dans. Lärarna rör sig runt i klassrummen för att svara på elevernas frågor, men trots det är det elever på varje lektion som inte kommer igång med sitt arbete och som därmed får väldigt lite gjort. Det är genomgående flera elever som inte förmår hålla fokus eller engagemang i uppgifterna, vilket också noterats av skolans specialpedagog vid sina lektionsobservationer. Undervisningen håller överlag god struktur, med en tydlig inledning, välplanerade övergångar mellan olika moment och en tydlig avslutning. Det förekommer dock att lektioner, speciellt i en årskurs, inte är lika tydliga i strukturen. Där är det svårt att avgöra när lektionen börjar och slutar, och övergångarna mellan olika lektionsmoment är inte tydligt genomförda. Eleverna lyfter fram i sina intervjuer att de tycker att lärarna är bra på att förklara och att de kan förklara på olika sätt, men att det inte alltid är tydligt vad mål och syfte med undervisningen är. Detta stärks av resultaten från Skolinspektionens enkät som visar att både elever och pedagogisk personal skattar kommunikationen om undervisningens koppling till ett tydligt mål och syfte lågt.³ I intervju med lärare framkommer att de inte diskuterat något gemensamt förhållningssätt om hur de ska tydliggöra målen för undervisningen för eleverna, men att målen tas upp med eleverna i samband med utvecklingssamtalen.

Lärarna uppmuntrar sina elever men förväntningarna är inte högt ställda

Granskningen visar att även om lärarna har god kännedom om sina elever och berömmar deras arbetsinsatser så förmedlas inte tydliga förväntningar som utmanar och stärker eleverna i sitt lärande i alla klasser. Vid flera lektionsobservationer noterar

³ Skolinspektionen 2021. Skolenkäten, resultat från elever i årskurs 5 samt pedagogisk personal, våren 2021. Enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats.

Skolinspektionens utredare att elever som inte kommer igång i arbetet serveras färdiga meningar av sina lärare som de skriver ned, eller uppmuntras att skriva av sin bänkgamme om de inte lyckats skriva något själva. Detta tillvägagångssätt bekräftas också av eleverna i intervjuer. Flera uppgifter har karaktären av enklare ”fylla i övningar” som inte ger möjlighet till fördjupning eller vidare reflektion, till exempel tipsfrågor som de flesta elever får alla rätt på och själva lägger i pappersreturen direkt efteråt. Resultaten från Skolinspektionens enkät visar att pedagogisk personal skattar tillit till elevernas förmåga lågt, lägre än riksnittet för pedagoger i årskurs 5, och eleverna skattar också tilltron till den egna förmågan lågt, lägre än riksnittet för elever i årskurs 5.⁴ Lärarna bekräftar dock elevernas insatser när de arbetar, och berömmar deras framsteg. På lektioner observeras lärare som kopplar tillbaka till något en elev tidigare klarat av som stöd för att de även kan klara denna uppgift, eller lyfter en elevs idé som intressant.

Undervisningens innehåll och arbetssätt är inte alltid tillräckligt anpassat efter elevernas behov och förutsättningar

Granskningen visar att undervisningen överlag inte är tillräckligt anpassad efter den aktuella elevgruppens behov och förutsättningar, varken när det gäller extra anpassningar eller extra utmaningar. Skolan har material för extra anpassningar i flera klassrum, men dessa används inte av alla lärare som ett naturligt inslag på lektionerna, och eleverna arbetar till stor del med samma uppgifter trots olika förutsättningar. Endast i en årskurs är det tydligt vid lektionsobservationer att undervisningen varierar och anpassas efter elevernas olika förmågor och behov. Där observeras en individanpassad undervisning som innehåller både extra anpassningar för de elever som behöver det och möjligheter att gå snabbare fram eller arbeta med andra uppgifter för de elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling. Läraren beskriver i intervju att hen planerar sina lektioner utifrån uppgifter som möjliggör för eleverna att vara självständiga på sin egen nivå, och att hen tänker på att eleverna ska få sina behov tillgodosedda trots att alla inte kan göra samma sak på samma sätt. Eleverna uppger i intervju exempel på hur de använder skärmar och hörselkåpor vid behov, och kan arbeta i olika takt och med olika uppgifter. I intervju med lärare kan flera lärare

⁴ Skolinspektionen 2021. Skolenkäten, resultat från elever i årskurs 5 samt pedagogisk personal, våren 2021. Enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats.

inte svara konkret på vilka extra anpassningar de genomför i sin undervisning, utan ger exempel som att det finns fler rastvakter på skolgården nu och att det finns en lärare som ger elever särskilt stöd i mindre grupp. Rektorn beskriver att de har time-timers och andra hjälpmedel i klassrummen och att de skriver upp dagens schema på tavlan, men att extra anpassningar är något de behöver arbeta vidare med. Under de lektioner Skolinspektionen observerade på mellanstadiet så användes varken hörselkåpor, bänkskärmar eller avskärmade sittplatser av undervisande lärare, och alla elever arbetade med samma uppgift och deltog i samma lektionsupplägg. Skolans specialpedagog lyfter i intervju fram behovet av mer individanpassad undervisning, och säger att hen har pratat med lärarna om vikten av att elever som blir klara snabbt med sitt skolarbete måste få nya uppgifter, inte mer av samma. Specialpedagogen beskriver också att de har haft diskussioner kring om undervisningen ges på alla betygsnivåer i alla årskurser, eller om lärarna lägger undervisningen på en E-nivå ibland. I Skolinspektionens enkät framgår att eleverna i årskurs 5 skattar undervisningens förmåga att stimulera dem eller utveckla deras förmåga till argumentation och kritiskt tänkande lågt, resultatet ligger långt under rikssnittet för elever i årskurs 5. Även den pedagogiska personalen skattar i samma enkät anpassningar efter individens behov samt möjligheten för eleven att utveckla sin förmåga till argumentation och kritiskt tänkande lågt.⁵ En lärare uttrycker att hen är medveten om att det finns elever som snabbt blir klara med sina uppgifter, och beskriver det som "det ständiga dåliga samvetet". Eleverna ger dock exempel på att de i vissa ämnen ges möjlighet att arbeta i snabbare takt, och att det ibland finns extra uppgifter om de blir klara.

Eleverna får vara med och planera och utvärdera undervisningen på en översiktlig nivå

Granskningen visar att eleverna sällan får möjlighet att reflektera över sitt lärande eller diskutera strategier för inläring, men att de har ett visst inflytande över planeringen och får utvärdera undervisningen. Det framkommer av granskningen att elevernas åsikter tas till vara på flera olika sätt på skolan, till exempel genom klassråd och elevråd där eleverna är med och bestämmer över skolgårdens utseende eller

⁵ Skolinspektionen 2021. Skolenkäten, resultat från elever i årskurs 5 samt pedagogisk personal, våren 2021. Enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats.

kommer med förslag på åtgärder för att öka tryggheten. När det gäller undervisningen är det dock inte lika tydligt att eleverna är med och påverkar. Elevinflytandet sker oftast genom att eleverna får välja mellan olika redovisningsformer, spel på datorn, teman eller om de vill arbeta i klassrummet eller utanför, men varken lärare eller elever ger exempel på områden som utarbetats tillsammans. En av lärarna uppger i intervju att eleverna indirekt är med och påverkar planeringen eftersom att läraren hela tiden ändrar och anpassar efter hur eleverna hanterar olika arbetssätt. Det framgår vidare att utvärdering av undervisningen görs regelbundet på klassråd, men det sker då muntligt framför hela klassen och klassläraren. Elever i mellanstadiet uppger dock att de flesta är framåt och vågar säga vad de tycker vid dessa tillfällen. Ingen sammanställning av deras synpunkter på undervisningen görs. Enstaka lektioner kan utvärderas med hjälp av "tumme upp/tumme ned", och vid lektionsobservationer noterades även en lärare som utvärderade sin lektion med hjälp av en graf med variablerna studiero och prestation. Eleverna fick skatta sin egen insats och märka ut i grafen, men någon egentlig diskussion om resultatet eller om sambandet mellan studiero och prestation skedde ej. Rektorn uppger i intervju att lärarna i de högre årskurserna pratar med eleverna om hur eleven kan ta sig an en text på nationella prov. Rektorn konstaterar att de nog behöver prata mer i allmänhet om strategier för lärande. Det brister i samsynen bland lärare om hur läraren kan använda återkoppling till eleverna som ett sätt att stärka elevernas lärande. En lärare säger att hen arbetar med återkoppling ständigt och nivåanpassar efter elevernas ålder, en annan menar att detta inte varit uppe till diskussion alls och en tredje säger att det inte är någon idé att ge skriftliga omdömen eftersom eleverna ändå inte läser dem. Vid utvecklingssamtalen upplever dock eleverna att de får information om hur de ligger till och vad de kan göra för att förbättra sig i olika ämnen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna ger eleverna en stimulerande undervisning som också anpassas utifrån elevernas behov och förutsättningar.

Granskingen visar att undervisningen inte är tillräckligt anpassad till elevers behov och förutsättningar, varken för studiesvaga eller studiestarka elever. Det framgår att detta medför svårigheter för många elever att bibehålla intresse och motivation, vilket kan leda till störningar i studiemiljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att ta reda på vilken undervisning som främjar elevaktivitet under lektionerna och hur undervisningen kan behöva förändras för att säkerställa elevernas lärande och en god studiemiljö. Elevernas synpunkter behöver inhämtas som ett led i detta arbete. Utan systematiska, anonymiserade och skriftliga utvärderingar kan rektorn inte komma åt samtliga elevers uppfattning om undervisningen och använda denna information för att utveckla undervisningen. Rektorns utvecklingsarbete bör leda till att eleverna ges verktyg i form av strategier för inläring för att kunna arbeta mer självständigt på sin egen nivå och därmed utvecklas som lärande personer. En förutsättning för detta är att undervisningen grundar sig i tydliga mål och att läraren visar på olika sätt att nå dessa mål. I arbetet med att utveckla metoder för att individanpassa undervisningen bör specialpedagogisk kompetens fortsatt involveras, och specialpedagogisk handledning ges till lärarna. I dagsläget är det tydligt att lärare på skolan kommit olika långt i sitt arbete med att anpassa undervisningen efter elevernas olika förutsättningar, varför ett kollegialt utbyte rekommenderas så att framgångsrika arbetssätt och erfarenheter tas tillvara.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömning

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn visar både medvetenhet och engagemang i frågor som rör elevernas trygghet och studieron i klassrummen, men trots flera riktade insatser under året så finns det fortfarande elever som upplever otrygghet och alla klasser har inte studiero. Det saknas ett gemensamt förhållningssätt bland lärarna kring vilka ordningsregler som ska gälla och hur ordningsstörningar ska hanteras. Därför blir elevernas förutsättningar att kunna ägna sig åt skolarbete på lektionstid i stor utsträckning beroende på vilken lärare de har. Det finns blandade signaler om tryggheten på skolan, och begreppet trygghet

undersöks endast i förhållande till platser på skolan och inte i en bredare bemärkelse som inkluderar värdegrund och likabehandling.

Motivering

Det saknas ett gemensamt förhållningssätt kring studiero

Granskningen visar att det saknas ett samlat arbete gällande ett gemensamt förhållningssätt och ändamålsenliga åtgärder för att skapa studiero. Trots flera riktade insatser under året för att öka studieron så är lärmiljön fortfarande inte tillräckligt bra för alla elever. Rektorn lyfter fram olika insatser som gjorts för att komma tillrätta med den bristande studieron, som satsningar på aktiva raster, näringsrik mat, nya möbler och särskilda undervisningsgrupper. Två elever har veckovisa uppföljningar där händelser och skolarbete diskuteras och utvärderas av eleverna och deras lärare, samt vid behov även vårdnadshavare. I en klass på lågstadiet har rektorn förstärkt med personal så att de är två lärare i klassrummet, vilket har gett god effekt på lärmiljön. Endast den sistnämnda insatsen för att öka studieron gör undervisningen mer tillgänglig för elever med särskilda behov och ökar deras möjligheter att kunna arbeta på lektionerna, och ger starka elever möjligheter att utmanas mer och därmed motiveras till skolarbete. Graden av studiero är i övrigt i stor utsträckning beroende på vilken lärare som leder undervisningen och vilket ledarskap den personen besitter. Studieron skiljer sig därför åt mellan klasserna på ett sätt som inte ger likvärdiga förutsättningar för lärande. Det framkommer av granskningen att det råder en påtaglig brist på arbetsro i vissa klassrum, trots att klasserna är små och undervisningen ofta dessutom bedrivs i halvklass. Vid lektionsobservationer ses elever vandra runt i klassrummet eller lämna rummet, småprata med varandra, titta ut genom fönstret, se på film eller lyssna på musik och dansa med. Beteendet observeras både hos elever som arbetat snabbt och blivit klara och elever som inte kommit igång med sitt arbete. I en av klasserna är ordningsstörningarna riktade både mot läraren och elever, där elever ropar frågor och svar rakt ut, svär, stör varandra genom att peta på varandra, oavbrutet avbryter och ifrågasätter eller kommenterar vad läraren säger eller kommenterar andra elevers arbete. Elever som har svårt att sitta stilla och arbeta med en uppgift under en längre tid observeras inte få anpassade uppgifter som möjliggör för dem att arbeta mer självständigt, och de uppmuntras inte heller till att använda befintliga hjälpmedel. Klassrumsplaceringar försvårar ytterligare då elever med uppmärksamhetsproblem placeras vid fönster eller elever som behöver röra på sig sätts längst fram vid läraren och därmed måste passera alla elever på sin väg ut för en "bensträckare". Elever utan koncentrationssvårigheter lämnas att hantera bänkkamrater som petar på dem med linjaler, kommenterar deras arbete, tar deras saker eller på andra sätt påverkar deras möjligheter att göra sitt skolarbete. I en klass

verkar läraren varken notera eller reagera på ordningsstörningarna överhuvudtaget. I Skolinspektionens enkät skattas studieron mycket lågt av både personal och elever, långt under riksgenomsnittet för båda grupper.⁶ Även i skolans trygghetsenkät har bristande studiero lyfts som ett problem i de fria kommentarerna. Det framkommer vidare av skolans systematiska kvalitetsarbete att skolan har ordningsregler och klassregler, men de är svagt förankrade hos både elever och personal. Ingen av eleverna som intervjuas kan ge exempel på skolans ordningsregler, men de äldre eleverna kan ge exempel på klassrumsregler som de varit med och tagit fram. Det saknas tydliga konsekvenser av att bryta mot reglerna, elevernas upplevelse är att oftast ingenting händer. Detta medför att även elever som har förmågan att sitta stilla och arbeta inte gör det. Det framkommer vid intervjuer med lärare och elever att ordningsstörningar huvudsakligen hanteras genom att läraren pratar med eleven. Ibland kopplas även rektorn och/eller vårdnadshavaren in i samtalen. Rektorn säger att de har pratat om att ha en konsekvenstrappa och tittat på kommunens modell för detta, men det är inget som finns på skolan i dagsläget. Vidare framgår att upprepade ordningsstörningar inte utreds systematiskt för att ta reda på grunden för dessa. Det saknas därmed ett samlat arbete för att hantera ordningsstörningar i klassrummet och se till att eleverna använder lektionstiden till skolarbete. I den klass med flest elever aktiva i skolarbete under lektionstid beskriver läraren i gengäld ett medvetet arbete med att förebygga oro i klassen genom att känna av om någon elev är ur gängorna och ha alternativ förberedda, dela upp gruppen, använda olika rum, samt vara tydlig med vad som gäller vid olika uppgifter.

Det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan, men insatserna når inte alla

Granskningen visar att skolan lägger stor vikt vid trygghetsfrågor och att detta är något som engagerar all personal, men trots det finns det flera elever som inte känner sig trygga. Av granskningen framkommer att skolan genomför i början av varje läsår en trygghetsenkät som rektor sedan analyserar och diskuterar med eleverna. 11 av 14 frågor i enkäten handlar om trygghet kopplad till olika platser, om eleverna känner sig trygga i klassrum, korridorer, omklädningsrum, matsal m.m. Rektorn har utifrån

⁶ Skolinspektionen 2021. Skolenkäten, resultat från elever i årskurs 5 samt pedagogisk personal, våren 2021. Enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats.

trygghetsenkäten initierat åtgärder som att införa flera rastvakter, ha en vuxen i kapprummet på morgnarna och glesa ut tiderna i matsalen. Inga frågor ställs dock i enkäten om trygghet kopplat till exempelvis att kunna vara sig själv, att känna sig trygg i skolans gemensamma värdegrund eller hur skolan hanterar ordningsstörningar på lektioner. I elevernas fria kommentarer i enkäten har dock arbetsron lyfts som ett trygghetsproblem. Trots att resultaten av trygghetsenkäten visar att flera elever upplever otrygghet landar rektorns analys i att tryggheten överlag är hög. Rektorn förklarar resultat som motsäger detta med att eleverna inte har förstått begreppet trygghet, att enkäten genomfördes när många var nya på skolan eller att eleverna inte velat svara "alltid" utan nöjt sig med "delvis/oftast" för att glappet mellan "alltid" och "oftast" är för stort. I intervju ger eleverna en mestadels positiv bild av tryggheten på skolan, men samtliga elever som intervjuats känner till elever som blivit utsatta och en elev beskriver att hen själv varit utsatt för mobbning. I Skolinspektionens enkät skattar eleverna i årskurs 5 tryggheten lägre än vad personalen gör.⁷ Samtliga elever som intervjuas ger dock en bild av att det alltid finns vuxna närvarande, och att de vuxna på skolan tar itu med konflikter och incidenter som uppstår.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att det finns ett samlat arbete med att skapa studiero som eleverna deltar i, med syftet att skapa samsyn hos elever och personal kring vad en god lärmiljö är och vilka regler och förhållningssätt som ska gälla för att uppnå det.

Granskningen visar att brister i studieron kan kopplas till att undervisningen i flera fall inte är anpassad efter elevernas behov och förutsättningar. De förhållningssätt, regler och rutiner som ska gälla på skolan för att förbättra studieron är inte tillräckligt förankrade hos elever och all personal. Därför blir lärmiljön ytterst beroende av lärarens ledarskap i klassrummet och förmåga att planera och leda undervisningen så att både studiestarka och studiesvaga elever kan använda lektionstiden till skolarbete.

⁷ Skolinspektionen 2021. Skolenkäten, resultat från elever i årskurs 5, våren 2021. Enkätresultaten finns på Skolverkets webbplats.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn leder ett arbete för att utveckla arbetsmiljön och studieron i klassrummen. Ett sådant arbete kan ta sin utgångspunkt i ett gemensamt arbete för elever och lärare där vikten av en god och stimulerande lärmiljö belyses liksom allas ansvar i detta. Det gemensamma målet bör vara att alla elever ska kunna använda lektionstiden till skolarbete utan att bli störda.

Ordningsregler som är kopplade till tydliga konsekvenser kan vara ett stöd i detta arbete, och all personal behöver ha en god samsyn kring vad som förväntas av dem som ledare i klassrummet. Däremot behöver ordningsregler i vissa fall anpassas efter elever med olika förutsättningar. För elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer krävs ett förebyggande och främjande arbete i dialog med specialpedagog så att eleverna ges rätt förutsättningar att kunna bidra till god studiemiljö. Det kan handla om individuella överenskommelser om "bensträckare", placering i klassrummet där de kan arbeta mer koncentrerat eller tillgång till anpassade läromedel eller digitala hjälpmedel som hjälper dem att fokusera på skolarbetet. De kan dock inte undantas från krav att bidra till god studiemiljö, eftersom det påverkar andra elevers möjligheter negativt. Antalet bensträckare kan till exempel bestämmas i förväg, material samlas i elevens bänk så att hen inte behöver gå runt i klassrummet, och belöningssystem kan användas för att premiera vissa beteenden.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Sammanfattande motivering

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn visserligen följer upp lärarnas omdömen och betyg men inte på ett sådant sätt att rektorn kan identifiera eventuella behov av åtgärder för att öka likvärdigheten i bedömningen. Vidare ger inte rektorn lärare förutsättningar att på ett strukturerat sätt arbeta med sambedömning, varken inom skolenheten eller tillsammans med andra skolenheter.

Motivering

Rektorns analys av omdömen och betyg är begränsad

Granskningen visar att rektorn följer upp omdömen och betyg men det saknas en analys i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning på skolan. Rektorn deltar i resultatdialoger och klasskonferenser under året där elevernas resultat diskuteras, och följer sedan upp elevernas omdömen och betyg vid läsårets slut. Rektorn säger sig inte kunna se några direkta avvikelser mellan resultat på nationella prov och betyg/omdömen och drar därmed slutsatsen att lärarna gör en samlad bedömning av elevens kunskap utifrån all tillgänglig information. De nationella proven i årskurs 3 och 6 har dock inte genomförts de två senaste läsåren, trots att skolan hållit öppet och bedrivit verksamhet som vanligt. Det framgår inte att rektorn sätter sig in i lärarnas arbete med att bedöma elevernas kunskapsredovisningar, till exempel genom att jämföra andelen summativa och formativa bedömningar, i vilken utsträckning lärarens bedömningar utgår ifrån kunskapskraven eller hur många tillfällen en elev får att redovisa sina kunskaper mot olika kunskapskrav. Rektorn beskriver att de har haft diskussioner inom lärargruppen om vad som ska bedömas som godtagbara respektive mer än godtagbara kunskaper, och säger att hon ser ett mönster att ju längre en lärare undervisar en elev desto oftare bedöms elevens kunskaper som mer än godtagbara. Rektorns slutsats är att detta visar på fördelarna med att ha en och samma lärare i flera ämnen.

Rektorn ger lärarna begränsade möjligheter att kvalitetssäkra omdömen och betyg

Granskningen visar att skolan använder sig av kartläggningsmaterial i flera ämnen, men att lärare har begränsade möjligheter att säkra likvärdigheten i sina bedömningar. Det framkommer av granskningen att skolan har en gemensam plan för vilket kartläggningsmaterial som ska användas i vilken årskurs. Planen inkluderar Skolverkets bedömningsstöd, annat kartläggningsmaterial i svenska och matematik och de nationella proven i årskurs 3 och 6. Som tidigare nämnts har skolan valt att inte genomföra de nationella proven under de senaste två åren, vilket betyder att det huvudsakliga likvärdighetsarbetet framförallt i årskurs 6 har fallerat. Av intervjuer med lärare framgår att flera lärare pratar med varandra om omdömen och betyg, men menar att detta är inte något som rektorn initierar eller driver systematiskt utan att de tar sig tid till detta själva när det behövs. En lärare beskriver att de förut deltagit i sambesvärningar av nationella prov som kommunen ordnat för lärare på olika skolor, men att detta upphörde i samband med pandemin. Det framkommer inte heller att lärarna sambesvär nationella prov i årskurs 3 och 6 lokalt tillsammans på skolan. Rektorn säger att det framöver är viktigt för lärarna att få diskutera med andra lärare,

men det finns i dagsläget inga konkreta planer för detta. I samband med implementeringen av Lgr22 (den nya läroplanen för grundskolan) har rektorn dock under läsåret lett åtta träffar där lärarna getts tillfälle att sätta sig in i den nya läroplanen och de nya kursplanerna. Lärare och rektorn har även tagit fram nya mallar för hur de ska dokumentera elevernas kunskapsutveckling och säkerställa att alla moment i det centrala innehållet för varje årskurs tas upp. Detta bör kunna öka samstämmigheten kring hur styrdokumentet ska tolkas, men är i sig inte tillräckligt för att säkra likvärdigheten i omdömen och betyg som sätts på skolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge lärare ytterligare förutsättningar för att kvalitetssäkra sina betyg och omdömen.

Granskningen visar att lärarnas förutsättningar att kvalitetssäkra sina betyg genom exempelvis diskussioner och sambedömning med kollegor är begränsade och i många fall bygger på lärarnas egna initiativ.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att förbättra lärarnas förutsättningar att kvalitetssäkra sina betyg genom ett systematiskt arbete för detta. I ett sådant arbete ingår att rektorn organiserar specifika tillfällen där lärare får tid och möjlighet att diskutera hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer, hur de kan bedöma elevprestationer och hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid omdömen/betygssättning. Felaktiga omdömen kan riskera att elever i behov av särskilt stöd inte uppmärksammas i tid. Felaktiga betyg kan i förlängningen innebära en risk för betygsinflation där skolors kunskapsresultat inte stämmer överens med elevernas faktiska kunskaper. Skolinspektionen rekommenderar därför vidare att rektorn utifrån sitt rektorsnätverk skapar förutsättningar för sambedömning med andra skolor för att utveckla lärarnas bedömarförmåga och främja en rättvis bedömning av elevernas kunskaper. Detta är särskilt viktigt på en skola där lärare i stor utsträckning är ensamt ansvariga för undervisningen i hela årskurser.

Ett sådant samarbete kan ske digitalt, varför rektorn har möjlighet att söka samarbete med skolor som arbetat framgångsrikt med likvärdighet oavsett geografisk belägenhet.

På Skolinspektionens vägnar

X Johan Westerling-Kalla

Beslutsfattare

Signerat av: Johan Westerling Kalla

I den slutliga handläggningen har Maria Hermansson, föredragande, Henrik Fredriksson, utredare och Eva Lindgren, utredare medverkat.

Bilaga 1: Underlag

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En digital intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal kriterier som beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Bobygda skola är en fristående grundskola med årskurserna F-6. Huvudman för skolan är Bobygdens framtid ekonomisk förening. Skolan hade vid tidpunkten för Skolinspektionens besök 56 elever i tre åldersintegrerade klasser samt en förskoleklass.

Skolinspektionen besökte skolenheten den 26 och 27 april 2022. Besöket genomfördes av Maria Hermansson och Henrik Fredriksson.